

УДК: 351.77:[614:004.738.5]:061ЄС

DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2021.03.27>

ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ СФЕРИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я У СВІТЛІ МЕДИЧНОЇ РЕФОРМИ З ОГЛЯДУ НА ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ¹

Шлапко Т.В.,

к.ю.н., доцент кафедри адміністративного, господарського права та фінансово-економічної безпеки
Навчально-наукового інституту права Сумського державного університету
<https://orcid.org/0000-0003-1619-3831>

Старинський М.В.,

д.ю.н., професор, професор кафедри адміністративного, господарського права та фінансово-економічної
безпеки Навчально-наукового інституту права Сумського державного університету
<https://orcid.org/0000-0003-2661-5639>

Миргород-Карпова В.В.,

к. ю. н., заступник директора з наукової роботи, старший викладач кафедри адміністративного,
господарського права та фінансово-економічної безпеки Навчально-наукового інституту права
Сумського державного університету
<https://orcid.org/0000-0002-3302-221X>

Висоцький А.І.,

студент магістратури Навчально-наукового інституту права
Сумського державного університету

Шейн Д.С.,

студент бакалаврату Навчально-наукового інституту права
Сумського державного університету

Шлапко Т.В., Старинський М.В., Миргород-Карпова В.В., Висоцький А.І., Шейн Д.С. Правове забезпечення трансформації сфери охорони здоров'я у світлі медичної реформи з огляду на євроінтеграційні процеси.

Авторами були розглянуті основні правові питання оновлення медичної системи України та напрями її діджиталізації в умовах реформування. Уточнено сутність та особливості втілення діджиталізації в країнах Європейського Союзу. Розглянуто електронні системи охорони здоров'я окремих країн Європи та, відповідно, приділено увагу досвіду щодо їх запровадження та використання.

Досліджено сучасний стан правового забезпечення трансформації медичної електронної системи з урахуванням досвіду зарубіжних країн. Зроблено висновок про необхідність повільного переходу до діджиталізації з урахуванням інтересів та можливостей окремих груп суспільства.

Через те, що Міністерство охорони здоров'я України наразі відмовляється від паперових звітів та документів у сфері охорони здоров'я, для того щоб знизити ризики корупції та полегшити пацієнтам, лікарям та структурам сфери охорони здоров'я процес лікування та комунікації, останні декілька років ознаменувалися стрімкою інтеграцією цифрових комп'ютерних технологій у сферу охорони здоров'я.

На основі електронної системи охорони здоров'я розроблено зручні для пацієнтів та інших учасників правовідносин в сфері охорони здоров'я інтернет-сервіси, за допомогою яких можна обрати лікаря та укласти з ним декларацію, виписати та отримати електронний рецепт на ліки, записатися на прийом до лікаря, укласти договір з Національною службою здоров'я України, здійснюється процедура звітування за надані медичні послуги. Зазначено, що ідея створення даних сервісів є запозиченням у країн ЄС, саме тому в

¹ Робота виконана в рамках договору № БФ/24-2021 щодо «Виконання завдань перспективного плану розвитку наукового напрямку «Суспільні науки» Сумського державного університету» (Економіко-математичне моделювання та прогнозування, створення методологічного та методичного підґрунтя побудови дорожньої карти реформ системи охорони здоров'я в Україні з урахуванням конвергентної взаємодії поведінкових, соціальних, економічних та правових детермінант)

статті проведено аналіз між європейськими та вітчизняною медичними електронними системами.

Проведено аналіз цифрових технологій в медичних системах європейських країн. Визначено подальший вектор та напрям розвитку національної системи охорони здоров'я в розрізі діджиталізації. Виділено важливі аспекти та заходи оптимізації та осучаснення, на які потрібно звернути увагу при подальшому реформуванні та створенні нових цифрових ресурсів для більш комфортного переходу і використання новітніх для України діджиталізованих технологій в сфері охорони здоров'я.

Акцентована увага на перспективних напрямках державного регулювання у сфері реформування системи охорони здоров'я в Україні з огляду на європейський досвід.

Ключові слова: сфера охорони здоров'я, медична реформа, діджиталізація, eHealth, електронна система охорони здоров'я, центральна база даних, електронна медична інформаційна система, електронний кабінет, електронна медична картка, електронний рецепт.

Shlapko T.V., Starynskyi M.V., Myrhorod-Karpova V.V., Vysotskyi A.I., Shein D.S. Legal support of health transformation in the light of medical reform in consideration of European integration processes.

The authors considered the main legal issues of updating the medical system of Ukraine and the directions of its digitalization in the context of reform. The essence and features of the implementation of digitalization in the European Union are clarified. The electronic health care systems of some European countries are considered, and, accordingly, attention is paid to the experience of their implementation and use.

The current state of legal support for the transformation of the electronic medical system is studied, taking into account the experience of foreign countries. The conclusion is made about the need for a slow transition to digitalization, taking into account the interests and capabilities of certain groups in society.

Since the Ministry of Health of Ukraine is currently abandoning paper reports and documents in the field of health care in order to reduce the risk of corruption and facilitate the process of treatment and communication for patients, doctors, and health care structures, the last few years are marked by the rapid integration of digital computer technology into health care.

Based on the electronic health care system, user-friendly online services have been developed for patients and other participants in the field of health care, with which you can choose a doctor and make a declaration with him, write and obtain an electronic prescription, make an appointment doctor,

enter into an agreement with the National Health Service of Ukraine, the procedure for reporting on medical services provided. It is noted that the idea of creating these services is borrowed from the EU, which is why the article analyzes the analysis between European and domestic medical electronic systems.

The analysis of digital technologies in medical systems of European countries is carried out. The further vector and direction of development of the national health care system in the context of digitalization are determined. Important aspects and measures of optimization and modernization are highlighted, which should be taken into account in further reforming and creating new digital resources for a more comfortable transition and use of the latest digital technologies in Ukraine in health care.

Emphasis is placed on promising areas of state regulation in the field of health care reform in Ukraine in the light of European experience.

Key words: health care, medical reform, digitalization, eHealth, electronic health care system, central database, electronic medical information system, electronic office, electronic medical card, electronic prescription.

Постановка проблеми. В сучасних реаліях глобальне поширення пандемії COVID-19 однозначно викликає зміну моделей поведінки людей. Розуміння серйозних ризиків для здоров'я призводить до втрати традиційних способів ведення щоденних справ. Через це виникла нагальна потреба у переході на в деякій мірі дистанційний та, відповідно, електронний режим функціонування медичної системи, адже забезпечити її справжню ефективність можна в тому числі за рахунок збільшення доступності послуг населенню, беручи до уваги обслуговування особливо складних районів. В Україні з огляду на досвід європейських країн було розпочато процес діджиталізації сфери охорони здоров'я. Для того, щоб оцінити ситуацію в Україні та розглянути деякі напрями медичного реформування, слід звернутися до досвіду інших європейських країн щодо розвитку електронної системи охорони здоров'я. Адже на сьогодні однією з головних проблем швидкого переходу до повного електронного забезпечення є те, що не всі категорії осіб в змозі користуватися новітніми технологіями. Актуальність даної теми демонструє необхідність оптимізації та спрощення медичної системи шляхом процесу діджиталізації, а отже, зменшення паперового документообігу, прозорості, можливості знайти будь-яку інформацію через мобільні додатки та багато інших корисних здобутків. Для цих цілей було створено відповідне міністерство, а саме Міністерство цифрової трансформації [1].

Метою дослідження є здійснення комплексного аналізу правового забезпечення трансфор-

мації сфери охорони здоров'я у світлі медичної реформи з огляду на євроінтеграційні процеси враховуючи досвід країн, які почали впроваджувати процес діджиталізації в медичній сфері, та визначення перспективних напрямів розвитку діджиталізації в Україні відповідно до сучасних реалій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

У науці питанню реформування медичної системи з огляду на досвід країн Європейського Союзу приділили увагу такі науковці, як Андрусів У. Я., Бучкевич М. М., Горохов С. В. Юрченко Н. Б. та ін. Але сьогодні слід відмітити недостатність як правового забезпечення запровадження інноваційних напрямків охорони здоров'я (інформатизації, та її похідної – телемедицини та дистанційної діагностики), повноцінного застосування міжнародних інформаційних стандартів, так і висвітлення цієї проблематики у вітчизняній науковій літературі, зокрема питань удосконалення концепції щодо інтеграції діджиталізації в охорону здоров'я; дослідження характеристик єдиних вимог до прикладного програмного забезпечення для інформатизації та активного впровадження інноваційних рішень у сферу охорони здоров'я; аналізу комплексної повноцінної і своєчасної статистичної інформації про діяльність системи охорони здоров'я (на всіх рівнях), необхідної для прогнозування та подальшого її планування; розвитку існуючих реєстрів лікувальних установ, медпрацівників та усунення дисбалансу у доступі до медичних даних пацієнта в умовах інтенсивної міграції населення та ін., які й наразі розкриті не в повній мірі. Саме тому більш детальний аналіз потребує дослідження щодо забезпечення ефективного інформаційного простору при функціонуванні системи охорони здоров'я в Україні враховуючи досвід європейських країн, що може слугувати прикладом для запровадження нових підходів.

Виклад основного матеріалу. У зв'язку з набранням чинності у вересні 2017 р. Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії та їхніми державами-членами, з іншої сторони, особливої актуальності набувають питання реформування сфери охорони здоров'я, зокрема удосконалення механізму забезпечення належної якості медичної допомоги та медичних послуг, що можуть бути враховані медичними працівниками при плануванні медичного обслуговування пацієнтів з урахуванням рекомендацій Ради Європи, через можливість використання в Україні кращих прикладів із практики застосування стандартів медичної допомоги та медичних послуг у країнах з більш успішними системами охорони здоров'я [2].

Перш за все, привертає увагу «немодернізованість» вітчизняної медицини. Останнім часом в Україні термін «діджиталізація» вважається ціл-

ком реалістичним та наразі активно інтегрується в державі. У загальному розумінні «діджиталізація» (англ. – digitalization) означає «оцифрування», «цифровізація», «приведення в цифрову форму» [3]. Це означає, що даний спосіб оброблює будь-який різновид інформації до цифрової форми. Процес діджиталізації є позитивним в різних сферах, в тому числі й у медичній. По-перше, внаслідок переходу до цифрової форми, країна зменшує свій паперовий документообіг, чим захищає вирубку лісу, а іноді й незаконну вирубку лісу. По-друге, якщо злагоджено працює система цифрової форми, то громадяни мають можливість знайти будь-яку інформацію в смартфоні, комп'ютері, планшеті, тощо.

Основні організаційно-правові засади електронного документообігу та використання електронних документів були закріплені ще у Законі України «Про електронні документи та електронний документообіг» від 22 травня 2003 року [4]. Діджиталізації як процесу сприяло прийняття розпорядження Кабінету Міністрів України від 10 липня 2019 року № 526-р «Про схвалення Стратегії розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року» [5]. Однак на сьогоднішній день правове підґрунтя національної діджиталізації знаходиться ще далеко позаду від забезпечення у більшості країн світу та вимагає негайного вирішення даного питання.

Діджиталізація дає змогу державі полегшити виконання своєї роботи та забезпечує прозорість діяльності урядів, міст, громад. Прямий зв'язок прозорості системи забезпечується можливістю підвищення авторитету держави на міжнародному рівні та сприяє більш економічній привабливості регіону для зростання іноземних інвестицій в економіку самої держави.

Можна навести приклад Естонської Республіки, де щомісяця eHealth обробляє мільйони запитів громадян на медичні дані [6]. eHealth – це сучасна, зручна та надійна електронна медична система, створена для пацієнтів, лікарів, державних та приватних медичних закладів. Це дає можливість естонським лікарям зосередитись на власній професійній діяльності, поглибленні знань та навичок, приділенні більше часу пацієнтам або вирішенні важливіших задач сучасними високотехнологічними засобами та в кінцевому результаті – принесенні більшої користі суспільству, а не суто на питаннях, пов'язаних із веденням документації. Масштабувати цифрові технології можна і в нашій країні. Виходячи з досвіду Естонії, варто взяти до уваги те, що в Естонії сторони змогли знайти спільну мову лише завдяки відкритому діалогу між державними органами та населенням. На відміну від Естонії, в Україні ми бачимо переважно протилежну картину. Міністерство охорони здоров'я України доповідає в основному про те, які реформи були успішно проведені, але майже

відсутня інформація щодо того, які виникають проблеми в процесі. Через залучення зацікавлених сторін до всіх етапів інформаційних проектів у галузі охорони здоров'я від планування та впровадження до постійного вдосконалення певна кількість питань при впровадженні діджиталізації може успішно вирішитися.

В 2020 році було винесено розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції розвитку електронної охорони здоров'я», у якому було зазначено, що під електронною охороною здоров'я в Україні, тобто eHealth, слід розуміти екосистему гармонічних та взаємоприйнятних інформаційних відносин усіх учасників медичного середовища держави, які базуються на економічно ефективному та безпечному використанні інформаційно-комунікаційних технологій, спрямованих на підтримку системи охорони здоров'я, включаючи медичні послуги, профілактичний нагляд за здоров'ям, медичну літературу та медичну освіту, знання та дослідження [7].

Потрібно також відзначити значну роль у розвитку електронної системи охорони здоров'я інших країн Європи, в особливості Федеративної Республіки Німеччина, де Федеральне міністерство охорони здоров'я визнало і в останні роки створило основу для того, щоб можна було використовувати багато переваг діджиталізації у сфері охорони здоров'я країни. Тут варто згадати про запровадження електронної картки пацієнта (ePA), запровадження електронного рецепта (e-рецепт), створення нового доступу до цифрових медичних програм (DiGA або «Додаток за рецептом»), просування телемедицини та створення дослідницького центру обробки даних.

Потрібно додати, що окрім Німеччини та Естонії, є ще країни, які використовують єдину систему електронних медичних карт (Electronic Health Record). Це такі країни, як Республіка Австрія, Французька Республіка, Держава Ізраїль, Японська Держава, Республіка Сінгапур, Фінляндська Республіка, Словацька Республіка, Королівство Іспанія, Королівство Швеція та Республіка Польща. Частково (не на всій території) працює EHR у Сполученому Королівстві Великої Британії та Північній Ірландії в державних клініках. Відповідні системи EHR складаються з елементів, які відповідають за захист даних, отримання доступу до інформації лікарями, розробку єдиної бази термінів та загальних стандартів [8].

Безпосередньо досвід та успіхи в сфері діджиталізації в європейських країнах детально досліджуються та запозичуються в процесі реформування сфери охорони здоров'я України. В зв'язку зі стрімким впровадженням нових інноваційних технологій в Україні окремі категорії громадян можуть відчувати деякі незручності. Саме тому перехід на повну діджиталізацію не повинен бути моментальним, або навіть швидким. Але виходом

із такої ситуації може стати шлях комфортного «повільного» переходу, сутність якого полягає в тому, щоб продовжувати впроваджувати новітні технології, тобто «цифровізацію», на рівні з існуванням системи паперового документообігу, яку громадяни звикли використовувати раніше в різних ситуаціях.

В Україні мобільний додаток (застосунок), веб-портал і бренд цифрової держави в Україні, розроблений Міністерством цифрової трансформації України, був вперше презентований у 2019 році й офіційно запущений у 2020 році. Більше 6 мільйонів українців користується додатком «ДІЯ» (скорочення від «Держава і я»), що вивів на новий етап технології України та надає безліч можливостей для IT-індустрії в країні [9]. Завдяки ДІІ громадяни України мають можливість використовувати цифровий паспорт громадянина України, закордонний паспорт, посвідчення водія та інші документи, які мають таку ж юридичну силу, як і паперові документи. Щодо функціоналу даного додатку, то для прикладу, особа має право відкрити ФОП, не виходячи з дому, чи сплатити штраф за порушення правил дорожнього руху, отримати COVID-сертифікат, та виконати багато інших дій, які доступні у даному додатку.

Крім цього, на даний час в Україні запроваджена та використовується електронна система охорони здоров'я eHealth, що в свою чергу складається з Центральної бази даних (ЦБД), яка містить передбачені законодавством реєстри, програмні модулі, інформаційну систему Національної служби здоров'я України (НСЗУ), в частині, необхідній для реалізації державних фінансових гарантій та ін., та забезпечує можливість створення, перегляду, обміну інформацією та документами між реєстрами, державними електронними інформаційними ресурсами, електронними медичними інформаційними системами, а також з МІС, тобто електронної медичної інформаційної системи, яка дає змогу автоматизувати роботу суб'єктів господарювання у сфері охорони здоров'я, створювати, переглядати, обмінюватися інформацією в електронній формі, зокрема з центральною базою даних [10].

В процесі діджиталізації, також з'явився додаток «HELSI» [11]. Даний додаток призначений для можливості легко знайти та обрати свого лікаря, швидкого запису на прийом до сімейного лікаря та можливості спілкування з ним в онлайн-режимі, отримання направлення, інформування про розклад прийому лікаря, доступу до своєї електронної медичної картки (ЕМК), отримання миттєвих результатів аналізів та діагностики в кабінеті пацієнта, доступу до призначень лікаря та плану лікування, замовлення ліків. В період карантинних обмежень у державі даний додаток є незамінним, адже: по-перше, є можливість без безпосереднього візиту до лікарні записатись до лікаря, що

унеможлиблює зараження від інших пацієнтів, які також звернулись до закладу охорони здоров'я; по-друге, додаток містить вкладку «Мої вакцинації»: будь-яка особа, яка зробить вакцину від COVID-19, має змогу продивитися інформацію, де вона її зробила, коли, чим її вакцинували, має можливість переглянути скільки днів з моменту вакцинації пройшло та коли настає термін другої дози вакцини.

На сьогодні в державі існують певні карантинні обмеження, через які громадяни не мають можливості відвідувати значну кількість закладів без сертифікату вакцинації, але завдяки додатками «ДІЯ» та «HELSI» є можливість пред'являти цифровий сертифікат в додатку замість того, щоб постійно мати з собою паперову версію.

Запуск електронного рецепта у додатку «HELSI» став можливий завдяки переходу програми «Доступні ліки» до Національної служби здоров'я України, що є черговим кроком до цифрової медицини. Це дозволяє пацієнтам отримувати ліки за рецептом у будь-якій аптеці в Україні, яка має договір з НСЗУ без прив'язки до місцевості, де цей рецепт був виданий.

Всесвітня організація охорони здоров'я опублікувала звіт про роботу урядової програми «Доступні ліки» [12]. За оцінками ВООЗ програма поліпшила доступ українців до лікування, а також дозволила знизити ціни на препарати. Згідно зі звітом ВООЗ програма «Доступні ліки» позитивно вплинула на доступ українців до ефективних препаратів, а також на ціну ліків, які входять до програми. В усіх категоріях (крім бронхіальної астми) ціни знизилися після початку дії програми. У деяких категоріях ліків зниження ціни відбулося навіть на 30–40%. Завдяки існуванню вищевказаної програми громадяни України мають змогу лікуватися і не переривати курс через нестачу коштів, адже для багатьох пацієнтів програма – єдина можливість отримати необхідне лікування [13].

Також з 2017 року за програмою «Доступні ліки» пацієнти з серцево-судинними захворюваннями, діабетом II типу та бронхіальною астмою можуть отримати ліки безоплатно або з незначною доплатою. З 2019 року пацієнти мають можливість отримувати ліки за електронним рецептом. Його можна отримати лише у сімейного лікаря, терапевта або педіатра, з яким у пацієнта підписана декларація [13].

Потрібно додати, що наразі в Україні існують ще такі медичні веб-сервіси, як «Doc.ua», «Likarni.com», «H24.ua», де можна знайти лікаря-спеціаліста, а також записатись на діагностику [14]. При чому, платформа Helsi.me є лідером та значно випереджає своїх конкурентів за відвідуваністю, кількістю зареєстрованих пацієнтів, лікарів, медзакладів та щоденних записів на прийом.

З метою отримання послуг в режимі діджиталізації в сфері обігу лікарських засобів в Україні

створено державні реєстри лікарських засобів. Державний реєстр лікарських засобів в Україні створюється з метою забезпечення органів державної влади достовірною інформацією про стан існування об'єктів у системі публічного управління. Державний реєстр ведеться на електронних носіях відповідно до державних стандартів, які забезпечують його сумісність і взаємодію з іншими інформаційними системами та мережами, що складають інформаційний ресурс держави. До державного реєстру не заносяться відомості, що становлять державну таємницю. Він ведеться компетентним органом в електронному вигляді з використанням матеріально-технічної бази територіальних органів компетентного органу за встановленою формою [15, с. 44–45]. І загалом має в собі відомості про лікарські засоби, що дозволені для виробництва і застосування в Україні, з їх короткою характеристикою.

На жаль, ще й досі виникають проблеми з технічним функціонуванням даних додатків та веб-сервісів, і нерідко як пацієнти, так і лікарі скаржаться на роботу додатків. Для того, щоб на майбутнє даних питань не виникало, потрібно більше уваги приділити саме даним електронним платформам та удосконалити сайти по аналогії до європейських із залученням спеціалістів з держав, де дані додатки вже працюють деяку кількість часу.

У перспективі цифрові технології мають можливість значно посприяти розвитку сфери охорони здоров'я. Наприклад, штучний інтелект за секунди може аналізувати дані з усього світу і встановити діагноз по симптомам, який фахівець, що вперше з ним зіткнувся, може не розпізнати. В даному контексті не маєється на увазі повна заміна людського ресурсу на штучний інтелект, проте потрібно розглянути перспективи цього напрямку з метою сприяння та допомоги фахівцям на основі комплексного використання діагностичного потенціалу сучасних технологій розробляти та використовувати безпечні протоколи конструювання індивідуальних реабілітаційних планів пацієнтів. А для проведення таких прогресивних заходів цифрової трансформації навчання та підвищення кваліфікації осіб в межах кадрового забезпечення регіонів є вкрай необхідним.

Ще одним важливим аспектом діджиталізації є телемедицина. Вона стрімко набирає популярність по всьому світу та дозволяє пацієнтам перебувати на зв'язку з лікарем регулярно, незалежно від власного знаходження, особливо, це важливо для осіб з інвалідністю або ж для пацієнтів, які обстежуються та спостерігаються у закордонного лікаря. Важливо, що телемедицина вигідна і пацієнтам, і лікарям, адже перші можуть отримати консультацію стосовно свого стану здоров'я від лікарів з різних куточків світу, а другі матимуть можливість радитись та колективно вирішувати

подальші шляхи вирішення проблем пацієнта. Це вплине на медицину найкращим чином. Як приклад можна вказати Німеччину, де активно просувається телемедицина, і після її запровадження активно використовується громадянами.

Варто додати, що в Україні одна із перших Запорізька обласна клінічна лікарня вже відкрила Центр телемедицини [16]. Тобто це в черговий раз підкреслює, що діджиталізація в Україні активно проводиться з огляду на досвід країн Європи.

19.10.2015 року було затверджено наказ Міністерства охорони здоров'я України № 681 «Про затвердження нормативних документів щодо застосування телемедицини у сфері охорони здоров'я», що визначив механізм організації медичної допомоги на первинному, вторинному (спеціалізованому), третинному (високоспеціалізованому) рівнях із застосуванням телемедицини закладами охорони здоров'я незалежно від форми власності, фізичними особами – підприємцями, які здійснюють господарську діяльність з медичної практики [17]. Найбільш резонансним виявився Закон України «Про підвищення доступності та якості медичного обслуговування в сільській місцевості» від 14 листопада 2017 року, яким передбачається забезпеченням підвищення доступності, ефективності та якості медичного обслуговування у сільській місцевості через впровадження сучасних технологій, в тому числі із застосуванням телемедицини [18]. Однак Закон, який визначив би правові, економічні та організаційні засади функціонування телемедицини, діяльності суб'єктів правовідносин та засади державної політики в цій сфері, досі не прийнято.

Для запровадження та прискорення діджиталізації в Україні необхідно удосконалити її правове забезпечення з урахуванням того, що насамперед мають створюватися такі бази даних та системи, що будуть стійкими до будь-яких випадкових негараздів або умисних злочинних дій. Для вдалого процесу діджиталізації необхідно забезпечити реалізацію наступних заходів: розрізнення медичних та персональних даних задля уникнення їх ідентифікації; відсутність накопичення в системі критичного обсягу персональних медичних даних задля уникнення їх несанкціонованого вилучення та використання; надання доступу користувачам лише до тієї інформації, яка може бути їм корисна та необхідна за функціональними обов'язками, з покладенням на кожного самостійної відповідальності за таку інформацію.

З метою задоволення потреб пацієнта та лікаря медичної установи та створення електронної системи взаємозв'язку більш надійною і легшою для підтримки та використання слід чітко визначити необхідний функціонал системи для її належного застосування, уникаючи обширного функціоналу, що може бути зайвим для деяких користувачів та несе зайве навантаження на систему. Важли-

вою функцією електронних систем взаємозв'язку пацієнта та лікаря є їх інтелектуалізація з метою прийняття оптимальних та ефективних рішень, тобто у процесі взаємодії з системою особа може прийняти, відкинути або на свій розсуд скоригувати запропоноване системою рішення, а отже, у такий спосіб відповідальність за прийняття рішення завжди покладається на конкретну особу – користувача.

На даному етапі розвитку нашої країни та в умовах фінансової, політичної, соціальної кризи держава не має можливості чітко та стабільно забезпечити якісне медичне обслуговування громадян, однак забезпечення права людини на кваліфіковані, якісні, професійні та доступні медичну допомогу та послуги, що передбачені законодавством України та міжнародними стандартами, є найважливішим орієнтиром. Оскільки сфера охорони здоров'я стосується абсолютно кожного громадянина України, то Міністерство охорони здоров'я має бути одним із лідерів діджиталізації в країні. Приклад вдалої трансформації в цьому напрямку стає можливим при об'єднанні процесу діджиталізації та реформування медичної системи через продовження впровадження нових моделей функціонування та фінансування у відповідності до чинних норм та стандартів Європейського Союзу.

Висновки. Підсумовуючи вищезазначене варто виділити, що:

1. Україна сьогодні реформує власну медичну систему та активно провадить впровадження інноваційних технологій у розрізі діджиталізації системи охорони здоров'я. Завдяки відкритому діалогу між державними органами та населенням, залученню зацікавлених сторін до всіх етапів інформаційних проектів у галузі охорони здоров'я певна кількість результатів при впровадженні діджиталізації може успішно покращитися.
2. Виникнення eHealth стало поштовхом для створення та розвитку медичних інформаційних систем у закладах охорони здоров'я, але, на жаль, так і не вирішило принципове питання щодо забезпечення ефективної доставки медичних послуг населенню. А це в свою чергу не відповідає основному тренду пацієнтоцентричності охорони здоров'я. Станом на 2021 рік остаточно так і не було вирішено питання обміну медичними даними, при тому що саме цифрові рішення дозволяють це зробити максимально ефективно.
3. Україні потрібно звернутись до досвіду країн Європейського Союзу та залучити кваліфікованих спеціалістів для врегулювання питань, пов'язаних із проблемами функціонування електронних систем, в особливості таких платформ, як Helsei.me та Doc.ua, адже вони є основними та найбільшими ресурсами для зв'язку пацієнтів та лікарів.

4. Варто більше уваги приділити питанню телемедицини, адже на сьогоднішній день темп впровадження її в Україні занижений і тому доцільним є прийняття Закону «Про телемедицину», що визначить правові, економічні та організаційні засади функціонування телемедицини, діяльності суб'єктів правовідносин та засади державної політики в цій сфері.
5. Поширення та розвиток діджиталізації у сфері охорони здоров'я не можна вважати підставою для відмови від участі чи призначення ролі людини як фахівця – лікаря у цій сфері. Навпаки, вимоги до лікарів-практиків швидко зростають та змінюються в контексті вміння працювати з сучасними високотехнологічними рішеннями, що зі свого боку потребує подальших напрямів підвищення кваліфікації.
6. Помірна ціна мобільних додатків та персональних електронних пристроїв дозволяє говорити про потенціал використання комплексних неоновітніх медичних технологій навіть у сільських та далекодоступних територіях.
7. Створення комплексного правового підґрунтя організації та нівелювання ризиків для ефективного використання інформаційних технологій охорони здоров'я, механізму нагляду за медичною інформацією сприятиме покращенню безпеки пацієнтів.
7. Про схвалення Концепції розвитку електронної охорони здоров'я: розпорядження Кабінету Міністрів України від 28 грудня 2020 р. № 1671-р. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1671-2020-r#Text>.
8. Цифровая медицина как способ сократить бумажную работу в сфере здравоохранения. Mhealth. URL: <https://mhealthcongress.ru/ru/article/tsifrovaya-meditsina-kak-sposob-sokratit-bumagnuyu-rabotu-v-sfere-zdravoohraneniya-96477>.
9. Держава і я (ДІЯ). Цифрова держава. URL: <https://plan2.dii.gov.ua>.
10. Електронна система охорони здоров'я в Україні eHealth. URL: <https://ehealth.gov.ua>.
11. Шукайте лікарів, клініки та ліки онлайн. Helsi. URL: <https://helsi.me>.
12. Оцінка програми «Доступні ліки» в Україні. Всесвітня організація охорони здоров'я, 2019. https://www.euro.who.int/__data/assets/pdf_file/0019/400429/52308-WHO-Affordable-Medicines-Programme-Ukraine-UKR_low_V7.pdf.
13. ВООЗ: Програма «Доступні ліки» поліпшила доступ українців до медичних препаратів. Міністерство охорони здоров'я України. URL: <https://moz.gov.ua/article/news/vooz-programa-dostupni-liki-polipshila-dostup-ukrainciv-do-medichnih-preparativ>.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Питання Міністерства цифрової трансформації: постанова Кабінету Міністрів України від 18 вересня 2019 р. № 856 Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/856-2019-p#Text>.
2. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 27.06.2014 р. Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text.
3. Діджиталізація в Україні: електронне врядування та держпослуги. Ти#день. URL: <http://week.dp.gov.ua/osvitnia-prohrama/pislya91/digitalizaciya-v-ukraini>.
4. Про електронні документи та електронний документообіг: Закон України від 22 травня 2003 року. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-15#Text>.
5. Про схвалення Стратегії розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року: розпорядження Кабінету Міністрів України від 10 липня 2019 р. № 526-р. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/526-2019-p#Text>.
6. E-health – Estonian Digital Solutions for Europe. e-Estonia. URL: <https://e-estonia.com/e-health-estonian-digital-solutions-for-europe/>.
14. Helsi.me и Doc.ua: как зарабатывать две крупнейшие в Украине медицинские цифровые платформы. Онлайн 24/7. URL: <https://www.epravda.com.ua/rus/publications/2021/03/2/671524/>.
15. Кузьменко О. В., Чорна В. Г. Актуальні проблеми отримання послуг в режимі діджиталізації в сфері обігу лікарських засобів. Київський часопис права. №2. С. 42–47. URL: <http://kyivchasprava.kneu.in.ua/index.php/kyivchasprava/article/view/22/20>.
16. Діджиталізація медицини: ЗОКЛ одна з перших в Україні відкрила Центр телемедицини. Запорізька обласна клінічна лікарня. URL: <https://zokb.org.ua/d-dzh-tal-zats-ya-meditsini-zokl-odna-z-pershih-v-ukra-n-v-dkrila-tsentri-telemeditsini/?lang=uk>.
17. Про затвердження нормативних документів щодо застосування телемедицини у сфері охорони здоров'я: наказ Міністерства охорони здоров'я України 19.10.2015 р. № 681. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1400-15#Text>.
18. Про підвищення доступності та якості медичного обслуговування в сільській місцевості: Закон України від 14 листопада 2017 р. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2206-19#Text>.